

PODHŮŘÍ ŽELEZNÝCH HOR

Bezděkov, Brloh, Bukovina u Přelouče, Holotín, Choltice, Chrtníky, Jedousov, Jeníkovice, Lipoltice, Litošice, Mokošín, Poběžovice, Přelouč, Sovolusky, Stojice, Svinčany, Svojšice, Turkovice, Urbanice, Valy, Veselí

HISTORIE A SOUČASNOST ŽIVOTA V OBCÍCH

www.mpzh.oblast.cz

BEZDĚKOV

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- PP Meandry Struhy – malebné přírodní meandry vodního toku
- Studánka v Kokešově – volně přístupný zdroj pitné vody bohatý na přírodní minerály
- Víceúčelové hřiště – moderní sportoviště

Katastr obce byl osídlen od pravěku, jak to dokazují archeologické nálezy např. pazourkových nástrojů. Bylo zde odkryto slovanské pohřebiště z 11. – 12. století dokladující dlouhou existenci vesnice. Za dob pánů z Pernštejna proslulo Pardubicko jako významná rybníční oblast, stejně jako jižní Čechy. Návesní potok protékající Bezděkovem začal napájet 7 rybníků v okolí a sádky. V obci se narodil v roce 1850 Miroslav Svoboda, zahradník v Libochovanech, který uveřejnil řadu odborných článků v Zahradnických listech a ve Floře. Ze vsi pocházel také druhý významný rodák František Chvojka, rolník a vynálezce tzv. Chvojkových samočinných napajedel vyráběných v Přelouči. V místě působí již od roku 1899 Sbor dobrovolných hasičů. K hojně navštěvovaným místním akcím patří nohejbalové turnaje, pálení čarodějnic, dětský karneval, pohádkový les, lampionový průvod a soutěže v hasičském sportu. Na 1. adventní neděli probíhá v centru obce rozsvěcování vánočního stromu spojené se zpěvem vánočních koled.

Malebná mírně zvlněná krajina v okolí Bezděkova nabízí nepřeberné možnosti využití k odpočinku. Množství cyklistických stezek, které jsou odstupňovány podle náročnosti, je dostupné jak pro rodiny s dětmi, tak pro sportovce. V lokalitě lze podnikat pěší výlety zakončené třeba posezením na zahradce příjemné místní hospůdky.

BRLOH

Ves se poprvé připomíná roku 1318. Zmínka o tvrzi je z roku 1542. Při prodeji Adamovi z Valdštejna a na Žehušicích v roce 1602 již o ní zmínka není. Tvrz stávala na severním břehu rybníka, kde je dodnes zachován sklep.

V údolí k Pelechovu v lomu je ukázka příbojového břehu křídového moře. Křídové moře zalilo v druhohorách, tedy před 100 milióny let, obrovské území

naší republiky: celé střední, severní a východní Čechy. Některá vyšší místa z moře vystupovala, tak i dnešní Železné hory byly velkým ostrovem. Nedaleko Brlohu můžeme pozorovat, jak pradávny mořský příboj opracovával břeh. Na takových místech nalezneme vápnité usazeniny s valouny tvrdých hornin a vápence s množstvím zkamenělých živočichů. Vápnné usazeniny vznikly z uložených schránek uhynulých živočichů. V křídovém moři žilo velké množství mlžů, plžů a pro toto období typických amonitů – hlavonožců se stočenou schránkou a belemnitů s rovnou schránkou. Kromě toho by jsme v moři našli ježovky, mořské raky a kraby a taky mořské houby. Vnitřní kostra těchto hub přispívala ke vzniku některých vápnných usazenin, hlavně opuk. Toto moře bylo bohaté také na ryby, rejnoky a žraloky, jejichž zuby je možné v příbojových oblastech najít. V současné době obec žije bohatým kulturním životem, pořádá plesy a akce pro děti.

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Lokalita Národního geoparku Železné hory – lom v údolí k Pelechovu
- Hostinec U Vavřince – stylové občerstvení na cyklotrasách

BUKOVINA U PŘELOUČE

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Letní parket – zábavy v přírodě od května do září (Komunál, Harlej, Turbo, Walda Gang, další)
- Vhodný terén pro sběr hub a lesních plodů

Osada dostala svůj název od bukových strání, které se rozprostíraly na okolních svazích a protékal jimi potok zvaný mlýnský. Jako první z okolních obcí měla v r. 1895 založený sbor dobrovolných hasičů.

Rybářská bouda na břehu revitalizovaného mlýnského rybníka skýtá příjemné letní posezení místním i unaveným cyklistům. V blízkosti najdete také romantickou houpačku zavěšenou nad hladinou. Při zhoupnutí můžete pozorovat volavku v rákosí, divoké kachny na hladině a když budete mít štěstí i černého čápa nad mokřadem.

Obyvatelé se scházejí pravidelně v únoru na dětském karnevalu, v dubnu na pálení čarodějnic, oslavují s dětmi příchod prázdnin, koncem listopadu rozsvěcí vánoční stromek a v prosinci vítají Mikuláše s čertem. Sbor dobrovolných hasičů pořádá v pohostinství tradiční májovou zábavu. První květnový víkend hasiči s hudební pozvánkou na májovou veselici obejdou celou vesnici. Dům od domu zahrají a k brance přidají ozdobenou májku. První listopadovou neděli se v obci slaví posvícení. Okolí obce přeje příjemným procházkám, výletům na kole, sběru hub a lesních plodů.

HOLOTÍN

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Pálení čarodějnic – každoroční akce pro všechny

Současně se Svojsicemi a dalšími vesnicemi Holotín roku 1553 koupil Jiří Gerstorf a připojil k choltickému panství. Název osady znamená Holotův dvůr. Příjmení Holota vzniklo ze staročeského slova značícího opatrovníka psů. I nedaleké Chtrníky mají původ názvu od psárů - cvičitelů psů. Ve středověku i později byl lov oblíbenou zábavou panovníků a šlechty a výcvik loveckých psů byl tudíž velmi žádaným povoláním. Kde se ale vlastně ochočení psi ve středověku vzali? První písemnou zmínkou o chovu psů a jejich použití při lovu u nás nalezneme už v nejstarší české kronice, kronice Kosmově z počátku 12. století. Výsledkem mnohatisíciletého zajetí původně divokých šelem jsou změny ve velikosti, barvě, chování a dalších znacích, jak to dokazuje obrovské množství psích plemen. Mezi ryze česká plemena patří pražský krysařík, který byl dokonce už v 9. století rozšířen po všech českých hradech a tvrzích. Z dalších je to český fousek - původní český ohař. Právě tyto honné psy věnoval císař Karel IV. Ludvíkovi, markraběti braniborskému, roku 1348, aby se mohl bavit lovem. Lepší zábavu než lov si tenkrát totiž nikdo nedovedl představit.

CHOLTICE

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Zámecký areál – celoroční akce pro veřejnost, hlavní zámek a původní zámeček, dva návštěvnícké okruhy, kaple sv. Romedia, barokní lékárna, PR Choltická obora
- Zámecká restaurace – certifikované speciality z místních surovin (Choltické koláče, Medová žebra)
- Festival chrámových sborů – každoročně v červnu
- Multifunkční sportovní areál – celoroční provoz

Odpradávná byly Choltice sídlem mocných pánů blízkých královskému dvoru. Mezi historicky nejvýznamnější činnosti je možné řadit těžbu a výrobu mlýnských kamenů,

kteří byly označovány jako nejlepší v království českém. Z této doby pochází znak městečka Choltice - mlýnský kámen se zkříženými hornickými kladivky. V 16. století panství koupili Geršdorfové z Geršdorfu, následně přešlo do majetku rodu Thunů. Na místě hradeb starého zámku byl založen anglický park, přecházející v 70 hektarovou oboru s kaskádou rybníků, s prastarými duby, platany, a habry, které jsou důkazem více než 400 letého stáří obory.

Choltice jsou zajímavé nejen svojí historií, ale i přírodním prostředím, kompletní občanskou vybaveností a bohatou nabídkou kulturních a sportovních akcí.

K tradičním akcím v obci patří: pálení čarodějnic, soutěž dětských pěveckých sborů, festival Chrámových sborů, nočním útoky hasičů. Prázdniny se nesou ve znamení řemesel na zámku a sokolnictví. K podzimu patří Burčákové a Podzimní slavnosti, v zimě zase Advent na Choltickém zámku. Každoročně se na zámku a okolí koná kolem 20 akcí.

CHRTNÍKY

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Lokalita Národního geoparku Železné hory – kamenný útvar v centru obce

V malebném údolí, v němž byla vesnička Chrtníky založena, je možné nalézt památky na dávnou geologickou minulost, kdy zde bylo křídové moře, a to různé fosilie a zbytky žraločích zubů. Na katastru obce bylo také prokázáno tábořiště lovců mamutů z mladšího paleolitu (40 tisíc až 10 tisíc let př. n. l.). Na konci 14. století patřily Chrtníky k choltickému statku, který byl ale někdy v té době rozdělen na dvě poloviny. Polovinu, k níž náležely i Chrtníky, prodal Jindřich z Chlumu a Košumberka řečený Lacembok 9. května 1397 Janovi z Lipky. I když první písemná zmínka o Chrtnicích je až z roku 1397, vesnice je mnohem starší. Název obce Chrtníky je upomínkou na středověk, na dobu hradištní (10. – 12. století), kdy zde byli usazeni psáři. Panovník tehdy totiž vlastnil veškerou půdu a jeho moc se opírala i o vládu nad veškerým obyvatelstvem. Tak usazoval specializované řemeslníky jako například tesaře, koláře, rybáře či právě psáry v určitých vesnicích. Úkolem psárů bylo cvičit lovecké psy, ale kromě toho museli i hospodařit na polích, aby se uživili. V případě přítomnosti panovníka na hradišti museli lidé z okolí odvést na hradiště povinné dávky a také se sem dodávali výrobky výše zmíněných specializovaných řemeslníků.

JEDOUSOV

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Ekostezka - země rytíře Sekolíka, Horecký Dvůr
- Rybník v Jedousově – sportovní rybolov, rybářské závody
- Fichtl Cup Jedousov – pravidelná motoristická zářiová akce
- Kaple Panny Marie

Původní tvar jména Jedousov zněl Dědúsov, tedy Dědousův dvůr. Slovo dědous mělo hanlivý příděch, něco jako morous. Setkáváme se tu s příjmením jakéhosi rytíře. Víte, že dědičnost a neměnnost příjmení byla uzákoněna až v roce 1780? V 19. století zde žil buditel českých lidí na Cholticku Václav Morávek. Tento vzdělaný rolník, nadšený pro českou věc, rozuměl i zpěvu a hudbě. V kostele hrával na varhany. Měl mnoho funkcí, mimo jiné byl 33 let Jedousovským místním starostou a kupříkladu také členem c. k. školní rady. Měl zásluhu na postavení kaple Panny Marie v Jedousově v roce 1890 a inicioval i založení hasičského sboru v roce 1900, jemuž pak předsedal.

Nejnovější aktivitou v obci je ekostezka zaměřena na děti předškolního a školního věku ve formě zábavné interaktivní trasy, jejímž cílem je seznámit děti s ochranou přírody a péčí o životní prostředí. Ekostezka tvoří okruh 700 m a vede ovocným sadem. Pohádková cesta se pravidelně koná u rybníka v Jedousově začátkem července a hlavně pro děti je připraveno putování za pohádkovými bytostmi a spousta soutěží, sladkostí a zábavy. Každý rok se v Jedousově koná tradiční Babský bál s originálním předtančením v podání Jedousovských babek.

JENÍKOVICE

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Stavění májí – stavění tradičním způsobem
- Sportoviště – centrální plocha v obci

Poprvé se připomínají roku 1227, kdy patřily Kojatovi z Hradišic. Tehdy zde stála také tvrz. Původní název zněl Něnkovice, podle rodu Něnkovských z Něnkovic, kteří zde sídlili v 15. století. Název byl později změněn na Jankovice.

Toto jméno nesly až do roku 1648, kdy byl opět změněn na dnešní Jeníkovice. Český král Václav I., stejně jako mnoho panovníků před ním i po něm, miloval lov. Jednou přijel za touto zálibou i do rozlehlých městeckých lesů. Lovilo se mnoho druhů zvěře a nakonec byl uspořádán i hon na jezevce. Jezevec miluje hrabání, a tak se vyhýbá místům podmáčeným a jílovitě půdě. Proto si zamiloval Jeníkovickou stráň, kde si ve zvětrávající a drolící se opuce mohl vybudovat svoje doupě. Zkušení honci o tomto podzemním hradě jezevčího samotáře dobře věděli. Jezevci jsou totiž pověstní tím, že jejich doupata jsou velmi hluboká a vede k nim spousta chodeb. Jezevec je chytrý a pro případ nouze má další únikové východy. Není lehké ho chytit. Stačí, když se některý z východů opomene pohlídat. Honcům se nakonec jezevce podařilo pomocí psů vyštvať a lapit.

Dnešní Jeníkovice jsou kulturní obcí. Pořádají mnoho plesů a aktivit pro děti, jako je pálení čarodějnic či dětské karnevaly. Zajímavou akcí je stavění májí, která se nese ve stylu udržování tradic.

LIPOLTICE

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Kostel sv. Matouše - raně gotický farní kostel zasvěcen svatému Matouši, postaven kolem r. 1280
- Lokalita Národního geoparku Železné hory – Lipoltická skála
- Rozsvěcení vánočního stromu na návsi – každoroční akce obce, školy a SDH s jarmarkem

Tvrz v Lipolticích se připomíná roku 1257. Hroznata z Lipoltic byl v letech 1332 až 1347 opatem Opatovického kláštera. Samostatná lipoltická farnost byla zřízena v roce 1350 a spadala pod pražské arcibiskupství. Na počátku 16. století se tvrz už uvádí pustá. Na tvrzi sídlili rytíři nebo zemaní, tedy příslušníci nižší šlechty. Jejich předkové ke svému majetku původně přišli tak, že jako méně významní členové panovníkovi družiny, bojovníci a nižší úředníci kdysi dostali půdu nebo i vesnice či jejich části jako odměnu za věrné služby. Původně veškerou půdu vlastnil panovník, který ji pouze zapůjčoval v léno. Teprve časem ji šlechtici získali do dědičného držení. Od středověku se také traduje, že od kostela v Lipolticích prý vede tajná chodba na západ do Hájkových koutů. Nedaleko Lipoltic je Lipoltická skála, což je pruh tvrdého křemence, který vystupuje z okolních břidlic. Zelené břidlice se v okolí taky těžily. V minulosti se břidlice používala jako krytina na střechy.

Kostel sv. Matouše je nejstarší stavba Lipoltic. Jedná se o raně gotický farní kostel, který je zasvěcen svatému Matouši. Byl postaven kolem roku 1280. Kostel původně sloužil v době ohrožení na ochranu a jako úkryt obyvatel blízkého okolí.

Cesty kolem Lipoltic a chatové oblasti Pelíšek jsou rájem pro cykloturisty, k zastavení zve místní hospůdka. V obci se koná velké množství akcí pro veřejnost, např. plesy, karnevaly, pálení čarodějnic, dětské dny a loučení s prázdninami.

LITOŠICE

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Lokalita Národního geoparku Železné hory
- Místní lesy - ráj houbařů
- Studánka Litocha – mezi obcemi Litošice a Krasnice

O Litošicích dostáváme první zmiňky už z roku 1167. Největší rozmach obce nastal ve 20. letech 20. století, kdy se u Litošic dolovala železná ruda a dovážela do Řečan nad Labem k trati.

Součástí Litošic je osada Krasnice, kde se nachází množství chat na břehu Krasnického rybníka. Zde je také možno se zastavit u pietního místa - pomníku padlých partyzánů. Mezi obcemi Litošice a Krasnice se nachází studánka Litocha ke které se pojí několik pověstí.

V obci je vybudován nový sportovní areál na který navazuje dětské hřiště. Je zde pořádán tradiční hasičský ples v měsíci březnu, na podzim každoroční posvícenská zábava a mnoho sportovních turnajů, nohejbal, šipky, stolní tenis, aj.

Obec leží uprostřed rozlehlých lesů které jsou rájem houbařů. Tyto lesy jsou prokány sítí cest, které lákají k romantickým vycházkám, např. k mnoha jedinečným geologickým místům se zajímavými skalními útvary. Lesní cesty jsou též hojně využívány jako cyklostezky spojující polabskou nížinu s masivem Železných hor. V zimním období jsou cesty využívány též jako běžecké trasy.

MOKOŠÍN

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Bohyně Mokoša – dřevěná socha v zalesněném pahorku
- Slavnosti uctívání bohyně Mokoši - každoročně poslední říjnový pátek
- Multifunkční hřiště

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1073. Jedná se o jednu z nejstarších obcí v Čechách. Název obce je snad odvozen od jména staroslovanské bohyně Mokoše. Její novodobé uctívání připomíná socha vytesaná z lipového kmene, která je umístěná v místním zalesněném pahorku. Historicky jsou dějiny obce úzce spjaty s zaniklým Opatovickým klášterem a nedalekou Přeloučí.

Název obce je odvozen od staroslovanské bohyně Mokoš, která představuje Matku zemi. Je zosobněním vlhké, úrodné a plodné země. Její samotné jméno je pravděpodobně odvozené od kořene slova mokrý, vlhký. Pečovala o úrodu, chov dobytka, pěstování lnu a jeho předení. Mokoš byla ochránkyně žen, především přadlen. Na zdejší kopci byla snad Mokoš uctívána a pálili se tu obětní ohně. Socha, vytesaná z lipového kmene na zalesněném pahorku v obci, je symbolem obnovené, více než tisícileté tradice uctívání této pohanské bytosti, jež si připomíná obec každoročně poslední říjnový pátek. Použití figury bohyně, jako přadleny v obecním znaku, vyplývá tedy z historické kontinuity a její podoba vychází z již existující sochy. Použití figury klasu symbolizuje úrodnost Polabí, ve kterém obec Mokošín leží. Zvlněná břevna v modrém štítě představují artézské studně – vodu na Mokošínsku.

POBĚŽOVICE

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Rybník Rosol – přírodní lokalita

Původní tvar byl Poběhovice a znamenal ves lidí Poběhových. Odkud se vzalo příjmení Poběh? Vzniklo ze slova poběh, jímž byli označováni tuláci nebo též zběhlíci od víry.

Poběžovická tvrz byla stejně jako mnoho okolních vypálena uherským vojskem Matyáše Korvína. Ten vpadl do země v čele křížové výpravy proti kacířským Čechům vyhlášené papežem Piem II. roku 1468. Důvodem bylo papežské zrušení kompaktát, která se v českých zemích dodržovala a která uznávala katolické i kališnické vyznání na roveň. Papež ale chtěl, aby Jiří z Poděbrad kališnictví přestal tolerovat a sjednotil církev ve své zemi. Češi byli ale od dob husitských válek nábožensky rozděleni na dva tábory. Potvrdit jedno a zavrhnout druhé vyznání by znamenalo krvavý konflikt, proto se Jiří, sám kališník, snažil být králem dvojího lidu. Papež dal jako odvetu Jiřího z Poděbrad do klatby a vyhlásil křížovou výpravu. Hlavní motivací Matyáše, který ji vedl, však nebylo náboženské rozhořčení, ale touha ovládnout střední Evropu.

V únoru 1469 se Matyáši Korvínovi podařilo zlomit odpor celé Moravy a rychle vpadl do Čech. Křížová výprava skončila až Jiříkovou smrtí roku 1471.

Okolní lesy jsou rájem houbařů a cesty zvou k projížďce cykloturisty.

PŘELOUČ

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Udílení cen Františka Filipovského v dabingu – každoroční celorepubliková prestižní akce
- Farní kostel sv. Jakuba - původně románský farní kostel sv. Jakuba, později barokně upravený
- Sportovní hala - splňuje požadavky pro konání ligových zápasů
- Mělické písničky – přírodní koupání, kemp, tábořiště, jízda na vodních lyžích, rybaření, celoroční využití
- Celostátní žákovský turnaj v kopané
- Farmářské trhy místních pěstitelů a chovatelů – každou středu trhy na náměstí T. G. Masaryka

Přelouč je poprvé doložena už roku 1086, kdy ji král Vratislav daroval spolu s dalšími osadami zakládanému benediktýnskému klášteru v Opatovicích. Ve znaku města je rošt – atribut sv. Vavřínce. Od roku 1518 patřila Přelouč k pardubickému panství a spolu s ním se stala roku 1560 majetkem krále a císaře Rudolfa II. Typický stavební prvek středověkých a raně novověkých měst „podsíně“ se ve městě dochovaly u domů na jižní straně Masarykova náměstí. V písemných pramenech je jejich existence doložena již v 16. století. Starší dřevěná podloubí nahradilo během let 1830-42 zděné klenutí.

Na rozkvět si musela Přelouč počkat až do první poloviny 19. století, kdy byla jednak vybudována přes město nová císařská silnice a jednak železnice. Díky skvělému dopravnímu napojení se Přelouč stala druhým nejdůležitějším centrem regionu. Dokladem rozmachu a bohatství Přelouče

v druhé polovině 19. století je novorenesanční budova záložny a taktéž novorenesanční základní škola. Meandrující Labe působilo svými záplavami v minulosti nemalé škody. Na počátku 20. století se proto začalo s regulací Labe, kdy byl napřímen jeho tok. Změnila se tak krajina a vznikla četná slepá ramena.

Nejvýznamnější architektonickou památkou města je původně románský farní kostel sv. Jakuba, později barokně upravený. Spolu s budovami fary a staré lékárny, vystavěnými v dnešní dispozici po velkém požáru města v roce 1809, vytváří svérázné zákoutí při severní straně náměstí. Zde je také v dlažbě chodníku vyznačeno místo, kde dal v roce 1738 jezuita Koniáš pálit „kacířské“ knihy.

V Přelouči se s mnohaletou tradicí pořádají kulturní a sportovní akce. Tou největší je každoroční Udílení cen Františka Filipovského v dabingu. Cílem projektu je vedle vzpomínky na významného přeloučského rodáka i snaha přispět k udržení vysoké úrovně českého dabingu. Největší sportovní akcí je pak pořádání Celostátního žákovského turnaje v kopané.

V letních měsících jsou na náměstí T. G. Masaryka pravidelně pořádány letní koncerty, kde si na své přijdou milovníci všech hudebních žánrů. V parku za náměstím je promítáno letní přírodní kino. Každou středu jsou na náměstí T. G. Masaryka pořádány farmářské trhy místních pěstitelů a chovatelů.

SOVOLUSKY

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Lokalita Národního geoparku Železné hory – Skalka u Sovolusk
- Památkově chráněné stromy – 2 lípy srdčité, náves
- Přátelská posezení pod lípou s hudbou – pravidelné akce pro veřejnost

Ves je písemně zmíněna již roku 1360. V roce 1544 jsou Sovolusky uváděny jako součást žehušického panství.

Nedaleko obce se nachází přírodní památka Skalka u Sovolusk. Jedná se o zvláštní útvar, který vytvořila spilitová láva ve velmi dávné geologické minulosti naší země. Asi před 560 milióny let se podrala až na zemský povrch a prudce zchladla v kontaktu se studenou mořskou vodou do podoby polštářů. Sovoluský suk se zachoval díky tvrdosti hornin, ze kterých je složen, zatímco okolní měkkí horniny byly časem oderodovány. V minulosti se zde těžil kámen. Opuštěný lom a okolní skalky jsou zarostlé spontánně vzniklými porosty charakteru habřiny. Je to zalesněný vyvýšený ostrůvek v polích.

Místní jsou pyšní na zdejší kroniku, která byla založena r. 1923. V obci se během roku koná mnoho kulturních akcí, např. dětské dny, mikulášské nadílky. Aktivně se věnují seniorům formou pořádání jejich setkání.

STOJICE

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Tradiční sportovní turnaje – malá kopaná a nohejbal
- Loučení s prázdninami – akce pro děti, poslední víkend o prázdninách
- Kostel Všech svatých

Obec Stojice leží zhruba v polovině cesty po hlavní silnici mezi Čáslaví a Chrudimí v nadmořské výšce 305 metrů. První písemná známka o Stojicích je z roku 1349. Ke kostelu náležela i fara, která zanikla během 17. století. Jméno obce Stojice může být odvozeno od vsi lidí Stojatových nebo od stojiště, což je nevymýcená část porostu ponechaná na pasece. Název může pocházet také od slova stojecí, a to byl církevní plat. Stojice byly součástí statku svojšického, jenž připadl v roce 1599 Gerštorfům. Rodu Gerštorfů se postupným skupováním statků v okolí Choltic podařilo vytvořit rozsáhlé ucelené panství. Stojice se tedy staly jeho nedílnou součástí a sdílely jeho další osudy.

Dominantou obce je pozdně gotický kostel Všech svatých s márnicí a ohradní zdi, dále zde naleznete pomník obětem 1. světové války a pomník MUDr. J. Bartoňovi. Při jízdě na kole po zdejší zvlněné krajině vás pozve na příjemné posezení místní hospůdka u hlavní silnice. Nedaleko od ní je vybudován nový multifunkční sportovní areál s dětským hřištěm, k jehož návštěvě vás také zveme.

dován nový multifunkční sportovní areál s dětským hřištěm, k jehož návštěvě vás také zveme.

SVINČANY

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Areál rozhledny Barborka – turistická rozhledna, stezka Bud' fit, exteriérová výstavní expozice kamenných a dřevěných plastik, podium, prodejní a informační místo, sociální zázemí, ohniště, provoz a akce jaro – podzim
- Tradice Železnohorského regionu – každoroční akce v červnu, přehlídka tradičních řemesel
- Naučná stezka Raškovickými lomy
- Chovatelská a zahrádkářská výstava - každoroční akce v září
- Lokalita Národního geoparku Železné hory – Horní Raškovice

Historická podoba obce je dochována především v urbanistické stopě. Obec utváří okrouhlou návěs kolem kostela se hřbitovem. Okrouhlý půdorys je typický pro vesnice, které byly ve středověku nově zakládány vprostřed lesa. Ve středověku stávala ve Svínčanech dřevěná tvrz, která byla chráněna rybníkem, náspem a obehnána kolovým plotem. Vyhořela ve válce mezi uherským králem Matyášem Korvínem a českým králem Jíříkem z Poděbrad. Od roku 1542 byly Svínčany majetkem Gerštorfů, jimž byl ale po bitvě na Bílé hoře roku 1620 zkonfiskován veškerý majetek. Svínčany jako součást choltického panství koupili Thunové a vlastnili je až do období 2. světové války. Barokní kostel sv. Vavřince z let 1764 - 68 stojí na místě staršího kostela a zvoní v něm prastarý zvon, který byl ulitý roku 1591.

Obec má tři místní části Svínčany, Horní a Dolní Raškovice. V jejich okolí se rozprostírají velké plochy ovocných sadů s tradičními odrůdami, které si lidé mohou zakoupit přímo u ovocnářů.

Obec má tři místní části Svínčany, Horní a Dolní Raškovice. V jejich okolí se rozprostírají velké plochy ovocných sadů s tradičními odrůdami, které si lidé mohou zakoupit přímo u ovocnářů.

Obec má tři místní části Svínčany, Horní a Dolní Raškovice. V jejich okolí se rozprostírají velké plochy ovocných sadů s tradičními odrůdami, které si lidé mohou zakoupit přímo u ovocnářů.

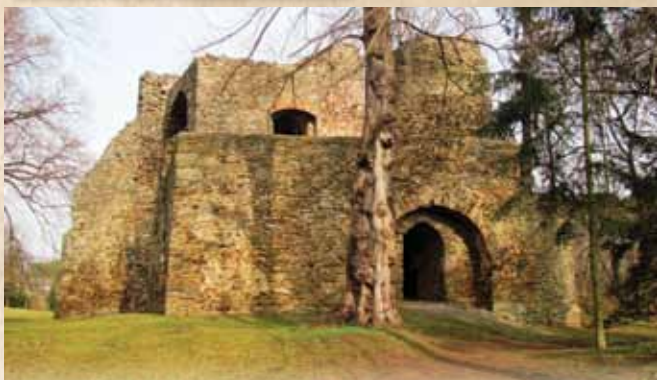

SVOJŠICE

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Letní areál Svojšice – tradiční vyhlášené místo konání hudebních a kulturních produkcí
- Svojšická tvrz – zbytky dochované kamenné tvrze ze 13. století
- Svojšická hospůdka – stylové občerstvení na cyklotrasách

Ves se poprvé připomíná roku 1365, kdy zde sídlil Mikeš ze Svojšic. První písemná zmínka o tvrzi je z roku 1405. Tvrz bez úhony přečkala vpád uherských vojsk během křížové výpravy proti Jiřímu z Poděbrad, a to jen náhodou, protože byla mimo cestu. To štěstí už neměly tvrze v okolí: v Raškovicích, Svinčanech, Poběžovicích, Lipolticích, Urbanicích... V první polovině 16. století získal Svojšice sňatkem Jiří z Gerstorfu. Gerstorfové byli významným rodem tehdejších časů, jemuž se postupným skupováním statků v okolí Choltic podařilo vytvořit rozsáhlé ucelené panství. Jelikož se ale Gerstorfové účastnili odboje českých stavů proti Habsburkům, pocítili na sobě sankce následující po prohrané bitvě na Bílé hoře. Z této doby se traduje pověst o ukrytém rodinném pokladu, který si příslušníci rodu nikdy nevyzvedli. Do dnešních dnů se ve Svojšicích zachovaly zbytky tvrze, které jsou jedinou památkou svého druhu v okolí.

Poblíž vesnice Svojšice byla vystavěna panská cihelna „kruhovka“. U ní vznikla vesnička zvaná Cihelna. Možná jste si někde v okolí vesnic všimli jam nebo odebraných strání, kde nebyl kámen ani písek. Byla to hliniště, kde se těžila hlína. V hlínu kopali, šlapali a jinak zpracovávali hlináči, což je velmi staré řemeslo doložené už v 15. století.

TURKOVICE

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Náhrobní kameny Gerštorfů – unikátní dochované náhrobky, areál kostela sv. Martina
- Rašovy - rekreační oblast se soustavou rybníků
- Turkovická heligonka - setkání heligonkářů každý sudý rok v červnu
- Rybářské závody – jaro, podzim
- Nohejbalový turnaj – přes 20 let tradiční sportovní akce

První historická zpráva o Turkovicích pochází z roku 1257. Jméno obce je odvozeno od slova tur, tedy skot. Kostel svatého Martina se zde připomíná již v roce 1348. Je tedy původně gotický, i když byl později přestavován, a to v baroku a empíru. Kostel sloužil jako rodinná hrobka majitelů obce Podhořany, kam Turkovice patřily. Náhrobky některých mužů a žen se nacházejí ve zdi za kostelem. Při kostele byla v roce 1720 zřízena i fara. V obci stojí dvě sochy. Jedna představuje sv. Jana Nepomuckého, světce, který byl v době baroka v Čechách velmi oblíbený.

Vyhledávanou lokalitou pro rekreaci a výlety do přírody jsou Rašovy. Místní soustava rybníků představuje významný biokoridor. V případě, že se pěšky či na kole dostanete po cestě mezi Bumbálkou a Semtěší na hřeben Železných hor, odměnou vám bude úchvatný rozhled do krajiny směrem na Čáslav, Kutnou Horu a Kolín.

URBANICE

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Náves – rozlehlá návěs s vodní plochou, ukázka urbanismu vesnice
- Volejbalová liga mužů i žen, turnaje - hraje se pravidelně od jara do podzimu

Ves lidí Urbanových, to je starý význam jména Urbanice. Osobní jméno Urban vzniklo z latinského urbanus, což znamená měšťák. Bezpečně víme, že na konci 14. století měla ves tři statky. Později u nich byla vybudována tvrz, ale ke konci 15. století začala pustnout.

Zajímavé je jistě i to, že Urbanice propadly roku 1467 královské komoře kvůli proviněním, jichž se dopustil jejich tehdejší majitel – čáslavský měšťan. Urbanice patřily k panství choltickému. Roku 1672 se dovidáme, že k oněm třem statkům přibýly ještě tři chalupy. Zdá se Vám to málo? Jistě, v porovnání s dnešními venkovskými obcemi tehdejší Urbanice a mnoho dalších vsí vypadaly vlastně jako samoty. Z roku 1672 máme záznam o velikosti hospodářství. V případě statků ke každému náleželo 10 kop (kopa = 60) pěti brázdných záhonů, sena po třech vozech a votavy po dvou vozech. V 19. století se tu tradičně konala slavnost „otvírání studánek“ s průvodem mládeže ke „Konárecké“.

V současnosti obec pořádá mnoho kulturních i sportovních akcí. Nejdelší tradici, více než 40 let, má volejbalový turnaj mužů i žen. Zdejší lesy jsou houbařským rájem a o rybí osádku pro sportovní rybolov se stará spolek Šupina.

VALY NAD LABEM

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Kostel archanděla Michaela se zvonící v Lepějovicích, východně od obce
- Most „Pět kanálů“ – technická památka
- PP Meandry Struhy – přírodní lokalita
- Valské trhy – tradiční nedělní trhy místních producentů
- Pamětní lípa s pomníčkem (L.P. 1886)

Osada vynikla v příhodném místě u brodu přes Labe. Lidé z vesnice tu v mělčině lovíli ryby jednoduchou a prastarou metodou pomocí proutěného plůtku. Jím naháněli ryby do pastí. Tomuto plůtku se říkalo val a od něj je i pojmenování obce Valy. První písemnou zprávu o Valech máme z roku 1398. Roku 1513 koupil Valy významný stavitel rybníků Kunát mladší z Dobřenic. Ve službách pána z Pernštejna budoval v té době na Pardubicku síť rybníků.

Slavnou osobností Valů byl mlynář Václav Pour. V roce 1848 organizoval národní gardu a po choltické vrchnosti chtěl, aby jim vydala zbraně. Za to si pak tři měsíce poseděl ve vězení. Byl to přítel českého novináře K.H. Borovského a jeho mlýn se stal místem národní osvěty. V. Pour byl v roce 1861 zvolen prvním poslancem zemského sněmu za pardubický okres a mohl tak hájit české národní zájmy.

Struha je jedním z posledních přirozených toků v Polabí. Částí koryta je i uměle vybudovaná soutěska v opukových horninách. Přiléhající Lepějovický les má přirozenou podobu lužního lesa. Roste zde například kosatec žlutý, dymnivka dutá, orsej jarní a jiné. Lokalita je významným hnízdištěm ptáků. V březích sídlí ledňáček říční.

Valy mají dobré dopravní železniční spojení mezi Pardubicemi a Prahou, můžete si udělat výlet do obce parníkem z Pardubic. Jsou známé především letitými tradičními nedělními trhy, kde lze zakoupit i místní certifikované výrobky se značkou ŽELEZNÉ HORY regionální produkt.

VESELÍ

TIP PRO NÁVŠTĚVNÍKA:

- Centrum aktivního odpočinku – sportovní a herní plochy, venkovní kuželna, naučná zóna, výstavní expozice dřevěných plastik s dominantou vodníkem Cipryánem
- PP Meandry Struhy regionální biocentrum a v centru obce Veselský biokoridor s 82 meandry, 3 mokřady
- Veselský masopust – tradiční masopustní obchůzky, každý lichý rok v únoru
- Pohádkový les – každoroční podzimní akce
- Penzion Na Hrázi, hostinec MASH

Název obce Veselí vznikl podle přání a požehnání zakladatelů nové osadě. Přáli jí veselí. První písemná zmínka o vzniku obce pochází z roku 1401. V katastrálním území obce leží důležitá přírodní památka Meandry Struhy, která tvoří významné regionální biocentrum. Jedná se o meandrující koryto potoka Struhy, které je geomorfologickou a krajinářskou lokalitou s řadou ohrožených druhů živočichů a rostlin.

V centru obce v posledních letech vzniklo „Centrum aktivního odpočinku“, které obsahuje víceúčelový sportovní areál včetně venkovního automatického kuželníku, dětské hřiště s tobogánem, odpočinkovou a naučnou zónu včetně uměle meandrujícího potoka s dřevěnými prvky. Toto území, které se nachází uprostřed obce, radikálně změnilo svou tvář. Využívají jej nejen domácí občané, ale i lidé ze širokého okolí. Napomáhá také k ekologické stabilitě daného území. Společenský život v obci Veselí je velice pestrý a bohatý. Největší kulturní akcí bývá tradiční Veselský maškarní průvod v období masopustu a pro děti na podzim Pohádkový les. Svým rozsahem tyto akce patří mezi významné v Pardubickém kraji, s velkou návštěvností diváků. Obec Veselí je upravená, harmonicky se rozvíjející obec s bohatým kulturním, sportovním a společenským životem, nezapomínající na staré tradice a udržování krásného životního prostředí, v kterém se nejen dobře bydlí, ale i dobře žije.

Mikroregion Podhůří Železných hor vznikl v r. 2002. Je společenstvím 21 obcí, městysů a měst a iniciátorem mnoha významných a zajímavých aktivit, které podporují soudržnost místních lidí.

Od r. 2005 je mikroregion jako celek součástí MAS Železnohorský region, kde se společně zaměřují na rozvoj regionálního cestovního ruchu, podporují tradice a odbyt místní produkce pod značkou ŽELEZNÉ HORY regionální produkt.

Výběr z aktivit mikroregionu:

Značení cyklotras a osazení turistického mobiliáře

Vlastivědná stezka o historii obcí – infopanely v obcích

Atributy mikroregionu – společné vytvoření obecních znaků

Péče o krajinu – rozsáhlá studie prvků a ploch zeleně, pořízení techniky na údržbu

Péče o architektonické památky – pasportizace památek, následné opravy

Architektonické studie obcí – projektové příprava regenerace veřejných ploch

Realizace revitalizace a úprav veřejných ploch

Areál rozhledny Barborka – spolupráce s mikroregionem Heřmanoměstecko a obcí Svinčany při jeho vybudování

Podpora osvěty separace bioodpadu – pořízení nádob na bioodpad, koordinace svozu

Regenerace míst pro separovaný odpad

Každoroční podpora akce Tradice Železnohorského regionu – ukázka řemesel a zvyků

Prezenční a prodejní stánky na podporu akcí v obcích a místní certifikované výrobce.

